

פְּרִיָּשָׁה.

ג.

הדבר הרי גלוי וידוע :

בשעה שזקני־החסידים סמכו את ידם על הרבי מסדינורא ז"ל - למלא מקום אביו הזקן זצ"ל, היה הוא עוד כמעט נער, לא מלאו לו עוד חמש־עשרה שנה, והמקורבים יצאו לבקש לו את בת זוגו.

לכאורה, מי פתי ולא יהרצה להתחתן בו? הלא בן גדולים וצדיקים הוא, ובלאו הכי - אף הוא עצמו הרי למדן מוסלג הוא, גדול בתורה ובעל מח, והויץ לזה, יפה הוא, בריא הוא, קוסה לו, הדרת־פנים לו, כבן עשרים למראה... על מצחו הך - צל תמיד של מחשבות נבונות, ועל שפתיו - צחוק קל טרחף תמיד, ואף־על־סֶכֶן - כל היניעות לבטלה, לא יצא כלום.

בא שדכן ושידוך בידו: כלה בת גדולים, חוסר מנוע צדיקים וקדושים, אביה - חסיד ועשיר, אומרים: „תורה וגדולה במקום אחד” - והדבר אינו מתקבל; מה טעם? בכרכי הים הם יושבים, במרהקים - ומי יודע מי הם, ומה הם.

יושב לו בעיירה עשיר גדול, איש חשוב מן היחשבים ראשונה אצל שלחן הזקן ז"ל, ולו בתולה, עודנה ילדה, ובת יחידה היא לו, ונפשו חשקה ביהום... ולמה לא? - עמד ושלה שדכן. בחצר מטים להצעה אוזן, הרבנית שנתאלמנה אומרת: מי יודע, אפשר, הדבר מתקבל על הלב. ואחד מן החשובים נכנס לחדרו ז"ל, ומציע לפניו:

- שדכן בא... הדבר ראוי להשָׁמַע.

- דהיינו? - שואל הוא ז"ל ושחוק קל על שפתיו.

- המחוחן למדן, אחד מן החשובים אצל אבא ז"ל, ובת יחידה לו... ולהפריט

לה נדוּגָא הוא אומר כך וכך.

- ומי הוא החשוב הזה? דבר־סוד הוא? - צוחק הוא ז"ל.

- ר' אהרי.

שחק הוא זיל שעה קלה ופניו חוד קצת, ומיד תוא שואל:

– והוא רוצה בי?

– מה השאלה? הרי הוא עצמו שלח את השדכן.

– אבל אני איני רוצה.

– ומה מעמך?

– לא נראה לי.

– ולמה?

– הנוע פשוט, תורה יש כאן, אבל יתום-אבות היכן? מה היא שלשלת-

הזחמין שלו?

והחסיד משתתק. כאן – הרי הדין עמו זיל: ר' אהרן הוא בן משפחה עשירה,

משפחה כשרה, אבל גם פשוטה...

וכינתים והזמן עובר, עוד חצי שנה, ועוד חצי שנה, ואין דבר.

והענין מפליא: האי מאי?

ופעם אחת ישבו בסעודת ראש-החודש, והוא זיל פתח סיו המפור ברברי תורת-

הענין הלך והתעמק, פניו זיל התלקחו כאש, והמסובים שחו דבריו בצמא; כל

הלכות רעהו, וכל הנמשות דבקו ונבלעו בו נחלים בים. היתה שעה של דבקות

שלמה, ממש נפש קשורה בנפש. הואים היה בעליל, שהוא זיל מסמס ועולה

למרומים ומעלה עמו על כתפיו את שומעי תורתו. מתוך עליה באים לידי התמששות

הנשמיות, מהתמששות – לשמחה, לשמחה פנימית וחרישית, שרק הנשמה מרגישה

בה... ומיד השמחה התפרצה לחוץ והיתה להלולא וחינגא... ומעתה – חרי רואים

הכל בחוש כי יסה עשו לבחור בו זיל אתרי אביו... וכלום מה הדבר חסר? איי

הדבר חסר אלא שלא יהא הוא שריו „בנפרי“.

ולאחר ברכת המזון, כשהוא זיל נכנס לחדרו, נכנסו אחריו גם וקנייתחסידים.

הוא זיל הרניש בדבר ושאל בצחוק, כדרכו:

– דבר לכם אלי?

– רבי – פתח אחר מהם. מידידיו של ר' אהרן, ואמר: הכל בשורת –

– ומה לא בשורה? – שואל הוא זיל בדרך חלצה.

החשובים שותקים.

והוא זיל אומר:

– גם בעיני יפלא הדבר...

– ומה התכלית? הרי לכל עת?

– ומה אתה אומר לעשות, חכם?

– כלום יורע אני? לפי דעת... הרי ר' אהרן; משמע מן השמים תוא.

- על סוכתו אתה שוקד ? - נתן הוא זיל עיניו בו בחקמדה.
 - הלילה לי... לא מטעם זה...
 - היה לא תהיה ! מכיון שר' אהרן מעמיד על הדבר - סיפן רע הוא...
 - אבל השרוי בלא אשה... ועד אימתי השעור ?
 הוא זיל שקע במחשבות, ישב שוחק וסניו כבושים בידי, אחר כך קם פטקוטו,
 פסע זגה והגה, ומתאם עמד ואמר בלשון החלטה :
 - השידוך הראשון שיבוא לידי - אותו אקבל.
 ולמחר - והגה שדכן בא :
 בשכונה של החצר הן דרות, אם ובתה הבת - יתוסה פאביה הרב דמתא,
 ויפדלתאר היא מאין כמות, וכושלתת היא.
 החסידים מהמסים קצת : הרב הנסמר - מתנגדי היה, והנערה - אומרים עליה
 שהיא נורגת יהירות בעצמה, מתהדרת בלבושיה ומתקשטת... אף-על-פי-כי נכנסים
 לחדר זיל ומציעים לפניו :
 - שדכן בא...
 - ובכן ?...
 - יתוסה... בת הרב דמתא...
 הוא זיל - רעתו ברחה עליו, התבונן שעה קלה ואמר :
 - כיון שהנדתי, שוב איני חוזר... מן הסתם כך צריך להיות.
 ומיד קראו לשדכן ואמרו לו - הן, וחרא רין לבשר את הכלה, ובאותו הלילה
 נתבו את התנאים.
 והשמחה היתה גדולה. הוא זיל ישב אל השלחן שמח ופונ לב, הדש הרבה
 תדשי תורה ; החבריא צהלה ושמחה, זמרו נגונים שונים. כל אותו הלילה אכלו ושתי
 ודקדו בחבורה, ועד הבוקר לא טעם איש טעם שנה... רק ר' אהרן לבדו נפקד
 פקטו שם. ולמה ? טנמנס היה בלשונו... הדבר אינו ישר בעיניו... ברי לו, כי דברים
 בגו... איזו קנניא היתה כאן... עורבא פרח... אבל מי חושש לו ? רואים שהקנאה
 הבעם מדברים מתוך גרונו, ואין אדם נתסס על צערו...
 ובל"ג בעומר היתה החתונה. חסידים באו מארבע פנות העולם... זקנים, גדולים,
 צדיקים וסתם רבנים, שלש מקהלות של "כלי זמר", והשמחה היתה מרובה. הכל
 שפתו בשמחתו זיל. ובעת שעמדו החתן והכלה תחת החופה הכל ראו עין בעין
 שהזוג הוא מן השמים ; סני הרקיע היו מהורים באותה שעה, הלבנה זרחה, הכוכבים
 הבחיקו, ומני החתן והכלה כסני בני-מלכים ; שניהם גבוה-קומה, שניהם יפים וברורים,
 ושניהם מלובשים בגדי הדר, משי טהור, וכשהזרו מתופתם זה בצד זה, היה הלב

מתמלא תענוג, הנרות התלחצו, כל־הומר נגנו בקול, הרבנית הזקנה רקדה לפניכם, ומלאכי השרת הביטו אליהם ממרומים בעינים מאירות...
 ובהנ הנורים – באו כמעט כל החסידים לקבל את פני רבם. והיתה העדה גדולה, ואפילו זקני החסידים, אלה שהיו בושים לבוא עד עתה, באו גם הם... וכבית־המדרש היתה פתאם רוח אחרת; רוח חדה וששון ויקר. הוא ז"ל הניד „תורה“ לפני התפלה מענינא דיומא... בקבלת התורה דרש. בענין התדבקות שכינה בישראל... והחסידים עומדים צופים ושומעים בכונה. השמש זורחת, ורוחות קלות מנשבות, ובלבבות פורחת ועולה שמחה של קדושה, והעדה שבה להיות שלמה כשהיתה... גם ר' אהרן בא בתוך הבאים, הוא שותק ופניו זועפים, אבל בא... הכל נתחדש כקדם, כמו שהיה בעוד הזקן ז"ל חי עמם. והעדה צהלה, הזמר עלה מעלה מעלה, ולשמחה אין קץ ונבול.

והוא ז"ל – מראה פניו נשתנה פתאם, זורח היה בהדרו והכל ראו את השכינה שורה עליו... הכל מרנישים שוב מה שהרנישו מאז ומקדם: יש להם על מי להשען... והסמי האחריו של האבלות גם הוא נמחק.

II

והנה עברו שנות מספר, העדה נתקשרה לו כשר אמיץ. ובאים מארבע פנות העולם לשאול עצה ותפלה מפיו; שופכים לפניו את הלב ויוצאים מנוחמים... הוא ז"ל – הדרת פנים לו, זקנו השחור מנדל ויורד לו על חזהו, ובמצחו נתרבו הקמטים; וכי קלה היא צרת הרבים? אבל הבטחון גדול, ולב אחד לכל העדה, והכל שריים בשמחה; השבתות והימים הטובים – מעין עולם הבא, ונפשו ז"ל קשורה בנשמתם של החסידים, והכל טוב ויפה, אבל איזה עיקר הסר... איזה חוט של צער נעלם נמשך על השמחה... כבר עברו ארבע שנים, חמש שנים, החסידים מצפים, החסידים מחכים, והכל לבטלה, אין כלום...

ומעינים כדבר: אפשר לא נתן דעתו ז"ל על כך? עודנו צעיר ואינו מרניש בדבר? ואם תאמר – דבר מצוה? יש לומר: טרוד הוא בענינים גדולים מאלה...
 בינתים והנה עברו שמונה שנים, תשע שנים, והכל כשהיה. עתה נראה כל הענין כמדרש סליאה: הרי אין לדבר סוף?

והוא ז"ל – כאילו אינו חושש כלל... שרוי הוא כל הימים בשמחה, יושב ועוסק בתורה, מתבודד בחדרו... מתהלך בין החסידים ואומר דברי בדיחות, מפיל חוץ לעיר עם האברכים והומר לו לצון כדרכו, כאילו הכל כשורה...

ורבים מן הזקוקים לתפלתו זיל נכובו. ננעלו בפניהם השערים. ובאמת, ס, שדוא חשוכי בנים, רחמנא ליצלן, או צער גדול בנים יש לו, היאך יכנס עתה אצלו זיל לבקש סמיו עזרה ותפלה? הרי יש כאן משום השש, לועג לרשי... והחסידים באו לידי עצבות, גם חרבנית - רואים אותה - והיא עצובה. חולכת היא כחשאי, ורהה אין עסה. שקועה בהרהורים, כמין צער טסיר מלוה אותה, אבל היא שוהקה...

והוא זיל אינו נחזן כלל את דעתו על הדבר, משיח עם החסידים, מזמר אתם, ואינו חויש.

ומבקשים תחבולות, סוף-סוף הרי כך אי אפשר, הרי צריכים לעוררו על הדבר. והיה מעשה: אברך בא, מיום התונתו עברו עליו שלש שנים ובנים אין לו, ודוא פיצר ודואן, מרעיש עולמות. אבל להכנס לפניו זיל קשה לו - אינו מעי... וחזתנו של אותו האברך, הוא אחר מן החשובים לפניו זיל, והבת מפצרת באביה - כתב פתקא ונכנס לפניו.

והוא זיל מעיין בסתקא, מעיין וקומט את מצחו, נאנח אנהה קלת, וסיד הוא שוחק שחוק קל:

- וסה הרעיש? - הוא שואל.

- כלומר?...

- עוד יש פנאי.

- הא כיצד? הרי דבר מצוה?

- כלום בידו הוא?

- אם כן?

- עוד יש פנאי... ומה כל החרדה?

והחסיד עומד ומהרהר: שעת הכושר היא, ואין להחמיצה... ונאנח.

- ואנהה זו כלפי מה? - שואל הוא זיל.

- כלפי הא, מענין לענין... בשלמא האברך... שאני... אבל - - -

- ומאי אבל?

- ששוטו במשמעו... כסבור אני - - -

- כנגד מה אתה סהבון? הגד נא.

- „מתי תעשה לביתך?... הדבר קשה לחם להחסירים.

הוא זיל שתק. עצבות נחה על סניו, דומה: עוד מעט ודמעה תרד מעיני...

סביט הוא אל החלקן ואינו עונה דבר, וכשהוא הוסך את סניו ורואה את החסיד

עומד עדין ומחכה לתשובה - הוא אומר:

- וכסבור אתה, שאין רצוני בכך?

- אם כן... אדרבה?...
– שומה ו וכי בידי היא?... ודאי מן השמים מעכבים...
– היכי תמצי?...
– היכי תמצי? – הרי רואה אתה?
– אם כן – הדבר רע סאר?
הוא זיל הקמיד חרק מפז?
– ואתה מה כי תתערב בדבר?
החסיד נשתתק, ומיד יצא לו.
ומהיום הרוא – שקע הוא זיל במחשבות, סמן של צער טרעה לו על פגיה,
והיה הולך בחפזון כשהוא מכולבל קצת, נכנר בחרו, ואין איש יודע מה אתו...
קעט באכילה, מעט בשחיה והיה מרוד עד מאד.
וגם תרבנית – סניה נשהנו, אינה יוצאת כל הזם ספתח ביתה, ופעמים
קולה נשמע, כשהיא מתפללת ושופכת דמעות... החסידים שותקים וטעמים... טונים
שבועות וחדשים...
הנה עברה שנה שלמה – ואין כלום, הכל כשהיה...
כאן – הרי האים בחוש שמן השמים מעכבים...
תברה חלשת הדעת ריל. בינתים ואיזה ילד נפל למשכב ותסתכן, אבי הילד
נכנס בעל כרחו לסנים והגיש סתקא, והוא זיל יושב ומביט בעינים עצבות, ופתאום
הוא נאנח בשברון סתנים... ולבם של החסידים המה לו זיל.
בן כך וחסידים מטהלכים איש איש עם ננעילבו, זה – ילד חולה לו, זה –
בתו בנדה, זה – בנים אין לו... הכל צריכים לרחמי שמים, ואין עצה; להגנם – מי
ימלאנו לבו?... תוששים משום צערו זיל...
והחסידים יוצאים מגדרם... התחילו מרגנים... ורי אהרן – בתו כבר בערה,
ועדין יושבת בבית אביה. אמנם היא נתארשה לאחד, אבל החתן לא ישר בעיניה
ומאנה בו, והקשר הותר. ומתהלך לו ר' אהרן גם הוא בצרת נפשו, גם הוא רוצה
להכנס לסניו זיל ואינו יכול, והוא קובל בלבו: הנערה – עד אימתי תשב? הרי
היא למעלה מעשרים וחמש... גדולה ההרפה, וקשה לראותה בצערה, עיניה כלוח
בדמעות, ובלאו הכי – הרי המא הוא... כלום ישיאנה לאחד מן השוק?...
ומתוך צער בא ר' אהרן להרהר אחרי מדותיו דל, ומתרחקים רעים – לדי
רנן, ופעם אחת לא יכל להתאמק ונלה דעתו בסיחוש:
– היתכן? הרי שהה עשר שנים... הלא האים בחוש שמתחלה אין תחת סן
השמים... ומה יש עוד לתדור ולמקמק? כלום אין דין בישראל?...
–

שומעים החסידים ומודים לו בלבם. ובאמת, מה יש עוד לחכות? ואף-על-פי שהכל יודעים כי פינא בלבו של אהרן עליו ז"ל – ומה בכך? מה ענין זה לזה?... הרי הרין עמו... משנה מסודרת: שזה עמה עטר שנים... וכלאו הכי – הרי החסידים משתססים ויוצאים מכאן אחד אחד... ומה להם לעשות? הרי כך איראפשו... ויושבים החסידים בבית-המדרש ומעיינים בדבר. מה לעשות? זה בכה, זה

בכה, עד שרי אהרן הרים קולו עליהם:

– שופים! למה נחשה? יש לחכנס בעוני הקודה, המיצר גדול ואין אויר לנשימה... והתורה לא בשמים היא... ודין יש בתורתנו! שאם תאמרו: הוא עצמו מאי? – הרי אין חבוי... ודאי הוא סמתין לנו שנעזור בידו... הבה ונעזרהו!...
– יסה אמר ר' אהרן – הסכימו כולם.

בינתיים הגיעו ימי נשמים, ימי הסתו, הבצח רבה ברחובות ומחלה שהלכת בין הילדים רחיל, ואנשים תולכים השכים חועפים, ומתקבצים הזקנים, ורי אהרן בראש, תכנסים לחדרו ז"ל.

והוא דל יושב צולל ברעיונות, ועיניו עצומות, ואינו דאה ואינו שומע כלום. עוסדים הם ומחכים רנע קל עד שהוא ז"ל עמד מסקומו וראה אותם כשהם עוסדים לפניה בראש כפוף... והוא נבהל קצת:

– מה קרה? – הוא שואל.

– אסברה בעיר, – עונה האחר.

– מה, מה?

– הילדים מתים – נאנה ר' אהרן – יונקי שדים, תינוקות של בית רבן.

– מאימתי?

– זה כמה שבועות.

– ואנכי לא ידעתי? ולמה לא הנידו לי?

– רבי, לא יכולנו... – נאנה זקן אהר.

– כלומר?... – וסניו ז"ל תורה.

– פשוטו כמשמעו, לא יכולנו לצער את הרבי...

– מה פירוש הדברים?

– רבי – מגמגם אחד מהזקנים – ימחל נא לנו הרבי... לא היינו מעיזים.

כסבורים היינו... שמה יש בכך מעין לועג לרש... לא יכולנו...

וכולם נאנחו אנחה מן הלב.

הוא ז"ל הוריד את ראשו, עמד – ואין מלה בסיו, אחרייכן קמט את מצחו

בועף ואמר:

– נורה היא מלסניו יתברך... ומי יבטלנה?...

– היינו? – שואל האחד.
– ותנור אומר... הצדיק נזר... – מוסיף השני.
– אפשר הדבר תלוי במזל... ומזלה של זו – – –
– לא! יודע אני... ברי לי... אני הגורם... – נאנח הוא ז"ל.
– אבל הלא יש דין בישראל?... – אומר ר' אהרן, כשהוא עומד מאחורי
הוקן שבחבורה.
הוא ז"ל נתכלכל עד מאד, כסה את פניו בידיו וידום.
הכל שתקו.
והוא ז"ל עומד ונופו לא נע, כמעט שפירחה נשמתו והוא אינו בעולם התחתון.
בכל הלבבות עצב נרא. וצער גדול ירד ומלא את כל הבית. ולאחר שעה קלה
נאנח הוא ז"ל אנחה כבדה ומרה, ואמר:
– אמת, הדין הוא כנגדי... אבל יודע אני... אנ הגורם...
התהוק הוקן שבהם ואמר:
– אנשים פשוטים אינם מבינים... וכשאינם מבינים הם משתמטים ונמנעים
מלבקר בית הרבי... והתורה לא בשמים היא... וכבר שנו חכמים: עתה עמה עשר
שנים – – – הרי הרבי יודע...
הוא ז"ל חשב רנע קל ואמר:
– הלא צריכים לשאול גם את סיהי
– ולמה? – שואל אהר מן הצד.
– אלא מאי? בעל כרחי? – הקסיד הוא ז"ל.
– בודאי... צריכים לשאול גם את סיה... בודאי צריכים – נענו מלם.
הוא ז"ל נשאר עומד כשידיו סמוכות על השלחו וראשו מורד על גביהן,
והזקנים יצאו מחדרו איש אחר אחיו.

III

ובית המדרש הומה, איש את רעהו יתלחש, והכל יודעים שהדבר צריך
להשתנות, שנים תפלה לא תועיל עוד... וגם לא יעשה... הרי הוא ז"ל רמו על
זה: „נזרה היא מלפניו יתברך” – משמע שאי אפשר לבטל את הנזרה.
ור' אהרן מוזז את החסידים:
– יכנסו אליה... ידברו עמה... ומאי כולי האי? כלום היא אינה מחייבת
במצוה? הלא דין תורה לפנינו ומי יתביש מפניה? וכי „תכלית” היא זו שתשב כל
הימים ותעסוק בתכשימי? ... לא תודו בראה...
הימים ותעסוק בתכשימי? ... לא תודו בראה...

והמקורבים נשמעים לו הולכים, ורי אהרן אחריהם, נכנסים להדרה-ומוצאים אותה כשהיא יושבת לבושה בבגדי חמדות - דרך שדרה - כדרכה. יושבת לה אצל השלהן ודעתה נוחה עליה. המיחם עומד על השלחי ורותח, ומסביב לו כוסות נקזת, והמטרות דולקות, רהבות בבית.

והרבנית רואה אותם וקומטת את מצחה בתמהון; כלומר: כניסה זו שלא בזמנה מה היא? הרי לא שבת ולא יום-טוב עתה? ומיד היא חוזרת ומשערת: הלילה ליל סגיר, גשם בחוץ, אפלה, ראו מנורות דולקות - ונפנסו, בודאי - לשתות בום חמים, והיא מומינתם לשיבה ומצוה למזון להם חמים.

- חסין - אומר האחד - מהיכא-תיתי... אבל לא לשם זה אנו באים עתה.

- אלא לשם מה?

- דבר לנו להרבנית.

- אלי? - מתפלאת הרבנית.

- ובשליחותו של הרבי שיחיה אנו באים - אומר " אהרן.

- היאך? הרבי שלח אתכם אלי?

- שלחי לאו חקא... אלא... היינו הך... מנמנם חסיד אחי.

- אני שומעת. - אומרת הרבנית.

- הרבנית הלא תבין מדעתה - פתח ודבר בנחת זקן-החבורה - הרבי שיחיה

דרי אינו סתם יהודי... יהודי פשוט שאני... אבל רבי, צדיק הדור... רועה נאמן

לעדר-ישראל... החסידים משליכים עליו כל יהבם... על צדיק הדור אנו נשענים...

ודואנים למונתיו, למשל, כדי שיהיה פתוחן פה לתכוע סמנו, שגם הוא יתפלל

עלינו לרנסה... הרבנית הלא תבין... וכשהוא עצמו חסר דבר... איך אפשר...

אדרכה, תאמר נא, מי יכול לבוא ולבקש ממנו שיתפלל בעדנו על דבר שהוא

עצמו צריך לו?... מי יערב את לבו לעשות כזאת... הלא תבין הרבנית...

והרבנית יושבת ומקמטת את מצחה, ועיניה מביטות הבטה מסתנה:

- איני מבינה כלל... לענין מה נאמרו הדברים?

- וכי מה אין להבין כאן? - מתפלאת האחד.

- וכי מה איי כאן להבין? הרי גם אנבהם אבינו עליו השלום התאונן: ואני

תולך עירי... - מסים השני.

- וכבר מלאו עשר שנים - מסיף רי אהרן את שלו - הרי דיו

תורה לסניך?...

ופני הרבנית חורו ואדמו חליפות, קמצה ממקומה כאילו נשכה נחש, עמדה

רנע ושוב ישבה על כסאה, כבשה את כעסה ושאלה:

- ובכן?

- הרי הרבנית יודעת איך נוהגים בישראל... אולי המזל נרם, הזוג לא עלה יפה... אחר כך אסיר ישחנה המזל, וישועה תבוא לזה וגם לזה...
- ואם אני איני חוששת לכך כלל? – היא עונה קשות.
- היתכן? וכי אשה איננה מחויבת במצוה זו? מהו „איני חוששת“? –
- אבל – מנממת היא – מי יודע? ... ועוד – לי אחת היא.
- אבל לו שיחיה הרי הדבר נוגע... לו – לא אחת היא... – הרים קולו חצוף אחד – החסידים עומדים ומצפים, הצדיק הרי משועבד לכלל ישראל!
- וכאן בערה כאש חמתה של הרבנית, הלא אינה אלא אשה ונת „מתנגדי... קפצה ממקומה ועיניה יצאות לה מהוריהן, רחמנא ליצלי, פניה היו ללהב אש והיא מרימה את ראשה כמעט בגאווה וצוחת בקול:
- ומי מבקש עצות מידכם? אף מלה אחת איני רוצה לשמוע מפיכם... יבוא בעל הדין בעצמו וינד-אם יש לו מה להניד... ואתם מה כי תתעבבו בדברי צאו מכאן! ראות פניכם לא אוכל!...
- התבורה, גבהלה. כעס כזה, צוחה כזו, עין לא ראתה ואוזן לא שמעה... הרי אין זה כלל דרך בת תלמיד-יחכם, והחבורה באה לידי הספדה מרובה, אבל מי האיש אשר ימלאנו לבו לחתירו כנגדה?
- ועד שהם עומדים ממקומם לצאת, נפתחה הדלת והוא דל נראה על המפתן עמד הוא שעה קלה במקומו, משתאה לדעת מי פה ומה פה, אחר-כך הוא שואל:
- רבנית, מה קול הצעקות?
- הרבנית מדברת רכות:
- אתה שלחת את אלה?
- אני? – אומר הוא זל כשואל ומניו הביעו צער גדול...
- התורה שלחה אותנו! – הרים עוד הסעם החצוף את קולו – הדבר היה לשיחה בפי אנשי העיר... הכל מתלחשים ומרגנים, אומרים: דברים בנו... ובאמת מי שמע כזאת? כל החסידים משתמשים מכאן ומתפורים אילך ואילך, השתיקה אמורה לנו!...
- עומדת הרבנית ומניה לבנים כסיד. הוא זל הוריד את ראשו וכל טפו רועד... אבל שתק... ועומדים הזקנים ושותקים גם הם. פתאם והגה אדמו פני הרבנית נחל דמעות פריץ מעיניה...
- הוא זל חרד לגשת אליה, אבל סיד התאפק ועמד על מקומו.
- רבנית... הבניה למה היא...

הרבנית הסתירה ראשה בין ידיה ובכתה בכרימ, והוא זיל עמד בכובד-ראש
כשעיניו מלאות דמעות.
והזקנים השתמטו ויצאו בחשאי אחד-אחד...

IV

והיה הדבר בין השמשות. יושנים החסידים בבית-המדרש ומתלהשים איש
את אהיו, משתוממים, מתיעצים: היתכן? השליחים שבו בלא כלום... דברו
דברים מפורשים - ולבטלה.
- גדול צערו של הרבי... הרי סוף-סוף - זווג ראשוי... ישב עמה עשר
שנים רצופות... וכי קלה היא זו?
- בודאי, ובודאי! אין זה מן הקלות כלל וכלל.
- ובאמת... הרי הסוף יוכיח על תהלתו... שכל אותן השנים ששהה עמה-
לבטלה שדה...
- ולמה?... הרי יש דין ודיין?
- הוא אשר אמרתי: צערו גדול...
- למאי נפקא מינה? - מתאנה ר' אהרן - להגיה את הדבר כמו שהוא אי-
אפשר, הרי הובה למחות בידו... ואם לאו - כל הענין למה הוא... ואם תאמר:
הוא עצמו מאי? - הרי אין חבוש... ומצוה לסייע לו...
באותה שעה, והנה אברך בא לבית-המדרש ולוחש לו לר' אהרן באזנו:
- הרבנית... לפני שעה קלה הלכה עם שפחתה... כמבוי של בית-
המרחץ הלכו...
- מה? - קומט ר' אהרן את מצחו ומראהו כנבהל - עד כאן? ...!
החסידים הקיסודו:
- מה היה? מה מה?
- הרי זה נגד התורה? - כתפלא ר' אהרן - גרושת-הלכו... הגשמע כזאת?
והכל ממללים ומתלחשים, הדבר נוגע עד הלב, היתכן? מדברים בנט-פפורין,
נושאים ונותנים, והיא בשלה?... דבר כזה הריהו בכלל כיעור...
- ומה לעשות?
- וכי העולם הפקר?
- הבו עצה.
עוד הם נושאים ונותנים, והנה האברך התצופ בעצתו:

- מוציאין את המפה שלו... תהא פרישה... וסוף לדבר... ולא כך עשה
 ראובן ליעקב אבינו, לפי פירוש רש"י ז"ל? ואנו - הרי כונתנו לשם שמים...
 הכל נודעו: עד היכן הוצפה מנעת? ואף-על-פי-כן לא השיב איש על
 תדבר כלום, אלה הביטו על אלה, ושתקו שתיקה כהוראה...
 - ואליבא דאמת-אמר ר' אהרן לבסוף: אם נעייין בדבר, הרי אין העצה הזאת
 רחוקה כל כך מן הדעת, אדרבא...

ותוך כדי דבור והגה מקצת מן האברכים נעלמו מבית-המדרש.
 לא עברה שעה קלה והאברכים שבו. פניהם היו כפני מתים, רחמנא ליצלן,
 ידיהם ורגליהם רעדו, וכולם מתהלכים וכובשים עיניהם בקרקע... סמש כבושת
 נב... אמת, לשם שמים נתכוננו, ואף-על-פי-כן, מי יודע? גדולה האחריות...
 וכבנינים הכל: המעשה נעשה ואין להשיב...

ואימה חשכה נפלה על בית-המדרש. הכל הרגישו כי נבלה נעשתה, והעושים
 לא ינקו... ונניעה בדבר הרי יש לכולם...

אלא יכלו עוד זקניה-חסידים לשבת על מקומם במנוחה, לבם נוקפם...
 יצאו אל החצר, התהלכו הנה והנה, כל אחד שקוע במחשבותיו, והכל שותקים ומחכים
 לאחרית דבר...

ועובר זמן מה, מציצים דרך החלון - ורואים אותו ז"ל כשהוא פוסע במהירות
 הנה והנה, יושב על מקומו שקוע בהרהורים, ושוב עומד ורץ לארכו ולרחבו של
 החדר ונראה כמבולבל, חסיושלום... משמע שהרגיש בלבנו... מוליה חזי... בעוד שעה
 קלה והנה גם הרבנית באה, עברה את החדר במרוצה שלא ירגישו בה, באה לתוך
 הדרה, וקסאה במקומה כאבן... ממתה עומדת יחידה... ספקה את כפיה
 חזקת שבר משונה פרצה מגרונה - אוי! - ומיד נפלה בלי כח על מפתה והתחילה
 סיללת בקול.

מהומה היתה בבית. האברכים נמלטו על נפשם.
 השפחות מהרו לקולה של הרבנית, חסידים רצים ובאים לחדרה, וקולה עולה
 עד לב השמים, אוי לי! ואוי לי! אי-אפשר להשיבה למנוחתה...
 הוא ז"ל הרד לבוא אל החדר, וכשראה את הנעשה נשאר עומד ברחוק מקום
 הדעתו כמבולבלת עליו, ריל. נסתלק ממנו כח הדבור...

והיללות והקולות אינם פוסקים, שופכים עליה מים צוננים, מנישים לה סם
 להריח ואין מועיל.

והבל עומדים ומחכים ברתת חזע, מה יאמר הוא ז"ל על כך? מתיראים היו
 שמא מתוך צער תתמלט חזי קללה מסיו, וקללת צדיק - -

והוא זיל עדיין עומד ופניו משתנים כל רגע, וסתאום - כאילו הקיין מתרדמה ונמנם :

- א ז - - - - מה ? - - - -

ולא יותר...

אבן נפלה מן הלב : שעת הסכנה עברה...

והיא - אך שמעה את קולה, התעוררה מעמ, וצעקותיה מסכו. לא נשמע רק קולה כשהיא מתיסחת בחשאי.
הלב דוח, קשה היה לראות בצער שניהם. הוקנים מלאים חרטה. אבל הנעשה אין להשיב.

המתינו לה שעה קלה עד ששב אליה רוחה, או התהוקה וישיבה על מפתח והדמעות על פניה, הקפה עליו זיל עינים בוחנות... פניו החורים חזרו יותר, הוקנים פרשו לקרן-זווית.

- בסקודתך הדבר נעשה ? - היא שואלת.

- בסקודתי ? הם ושלום.

- ובסקודת מי ?

- כלום יודע אני ?

- אלא מי יודע ?

- לא ידעתי דבר מכל הנעשה.

- אמור לי ! מה סירוש הדבר ?...

- ומה לעשות ? - נאנח הוא זיל - כח התורה... ועיניו זלנו דמעות. הרבנית

נבהלה עד מאד... והעומדים מסביב לא יכלו להביט בפניו זיל מרוב צער... הוא דל שב לחדרו, והרבנית - נפלה על משכבה.

דממה בחצר. איזה צער כבד ירד אל חבית. האברכים מתהלכים בינונם ושזתקים... ובהחדר, אצל החולנית - כל הלילה דלקה המנורה, ושפתותיה - מסביב למפתח. הוא זיל ישב סגור בחדרו, הלך רגה ורגה ונאנח, ישב וחשב מחשבות מרות וקשות, וכל הלילה לא עלה על מטתו...

.V

מהמכה היתה בחצר. הרבנית יושבת לה כל היום בבית פונייה וצועקת : היא לא תצא מן חבית הזה, אינה יכולה, אינה רוצה.

והוא זיל עצבות נוראה שחיה על סניו. כל הימים הוא יושב כלוא בחדרו ושותק, אינו אוכל ואינו שותה, בזקנו השחור נראו שערות לבנות. והשבתות נעשו חול, סנה זיון. השפחות הלכות כמעט במלות: אינן מבשלות ואינן אוסות. סניו זיל לא יראו אל השלחן ודברי תורה אינם נשמעים, ועדת ה' כצאן בלא רועה, חיו. רבנו של עולם! מה תהי אחרית דבר? ומה עוד לעשות?... ונמלכים ושולחים לקרוא לרב אחד מקרוביה ומשפחתה. יבוא הוא וידבר עמה, ואף-על-פי שהכל יודעים שהוא „מתנגד“ – ומה בכך? הרי משנה מסורשת: שהה עמה עשר שנים... אדרבה, יגיד לה הוא... הרי מ„צדי“ שלה הוא ואפשר שתשמע לו.

והרב בא, נכנס לחדרה, ואחריו גם אהדים מהחשובים, והוא מדבר אליה רכות: – רבנית, הרי יש בכך משום חלול השם? הלא בת גדולים את? וגם דין תורה את יודעת, וכבר נאמר „לא תוהו בראה“... וגם עשר שנים עברו, ששמע: נורה מן השמים הוא...

והרבנית שותקת.

והרב – מוסיף לדבר על לבה:

– וכתובתך מרובה. ועולם-הבא טובסח לך... ומה את רוצה עוד? כלום רוצה את שיקפח הוא בשבילך את שני עולמותיו? והרי גם את מחויבת לשמוע בקול תורתנו הקדושה...

– איני יכולה... איני יכולה... – אומרת היא ונאנחת.

– מה פירוש „איני יכולה“? „ואהבת את ה' אלהיך“ – בכל נפשך. אסילו

כשהוא נוטל את נפשך? והרי אין תחבולה ואין עצה לנגד השם יתברך?... וכאמת: מהי ה„תכלית“...

וכאן בערה חמתה בה, והיא קופצת ממקומה:

– ואתה מה לך סה? מה אתה רוצה?

– רוצה אני שתקיימי מה שגורה התורה... הכל מזהירים על כך...

– ואם איני רוצה לקיים?

– הדבורים הללו מה הם?

– דברים כפשוטם: איני רוצה!

– אבל הרי התורה מצוה?

– איני רוצה לקיים!

הרב נכהל מאד, מי שמע דברים כאלה? ה' ישמרנו...

וגם הוא קסין ממקומו וצוח:

– רבנית! קרובים דכריך לדברי כסירה, ריל ו...

– אני עצמי אתן ריץ השבון על מעשי... שום אדם אחר לא יהא נענש עלי... ואתה – אל תבוא אל ביתי עוד! השומע אתה? אל תדאג לאחרים, דאג לנפשך!...

והיא הרימה קול וצעקה וברוחה הקשה המיחה דברים גם כלפי מעלה, הדברה דברים שאין להעלות על הפה.

– אינה שומעת לשום אדם, בקול התורה אינה שומעת... את החסידים אינה יכולה נשוא... לא תצא מזה, ויהי מה!

– הנשמע כואת? הרי היא יצאה ממיש מדעתה, ריל.

– אבל – אומר ר' אהרן פתאום – הרבנית הרי צריכה לרהם עליו שיחיה? העצבות מתשת כתו, אינו אוכל, אינו שותה, והחסידים נמנעים מלבוא אל ה, חצרי... בית הרבי הולך ושמש... וצערו של הרבי גדול מאד...

הרבנית מורידה את ראשה ושותקת, ופתאום היא נותנת קולה בכבי:

– אתה... רק אתה הייב בדבר... אהרן!... אתה ולא אחר...

– האי מאי? את מי היא מאשכת? – בא זקן אהד לידי הקפדה, היא עקרה ואחרים חייבים...

האשה יצאה מנדרה, הרימה את קולה בשאנה:

– צאו מכאן! אל תעמדו פה, צאו! אל תבואו לביתי!

וקולה משונה, ופניה אדומים ומאוימים כל כך, עד שהחסידים נבהלו ומהרו לצאת. והרעה גדלה מאד, פהד בא בלב חסידים: מי יודע? שמא תצא מדעתה,

היו, ואי־אפשר יהיה לנרשה...

ושבוע אחר שבוע עובר, ואין חדשה, הכל כשהיה.

בינתים – והנה שבת־חנוכה, חסידים באו מכל העברים, מתהלכים הם בתער ומחרישים, ודאנה על פניהם, והשבת – אינה שבת, הוא זיל יושב בחדרו, ובבית־המדרש – דממה ועצבות, התפלה אינה תפלה, וקריאת התורה – לא קריאה היא והחסידים זועפים ומרינפיש...

ונשמעו קולות מתלוננים:

– מה יהי הסוף?

– למה שותקים, למה?

– הנשמע כואת?

– השתיקה חסא גדול היא...

ובמוצאי שבת נאספה כל העדה ונכנסה לחדרו זיל. כל פנים עצובים, תל

לבב ריזי.

והוא דל - פניו חרוו, ובמצחו נתרמו הקמטים, וכשהרניש בנכנסים נאנח אנחה כבדה, והעדה הומיה:

- רבי... אי־אפשר לנשוא עוד...

- השבתות שבתו...

- עצבות בכל סנה...

- היינו למשל ולשנינה...

- הבריות מרגנות...

- והסוף מה יהיה?...

והוא זיל עומד בעינים עצומות, ומראה פניו משתנה בכל רגע ככרום.

והעדה נאנחת.

- אבל אחי בני ישראל! מה בידי לעשות ולא עשיתי? - אומר הוא דל

פתאום - וקולו רועד מאד, והדברים הותכים את הלב כחרב חדה, וכל העומדים

עליו מורידים את ראשיהם.

אי־אפשר היה לנשוא צערו ומכאובו

וכאן פתח ר' אהרן סיו ואמר:

- רבי... אם תפלה אינה טועילה - הרי דין תורה לפנינו...

הוא זיל נתן עניו בו בהקפדה. הביט שעה קלה כשהוא שחק ושקע עוד

יחר בהרהורים, עמד כאבן חוטם, כאילו אין בו נשמה. ראו בהוש שהוא זיל שואל

עצה שם כמרום... את־רכך הפך את פניו לצד העדה:

- הן... כך רוצים מן השמים, יהי נטו

- ובעל כרחי? - שואל האחד.

- זה למה?

- הרי היא מסרבת... אומרה היא, שבשום פנים לא תצא מזה, לדן־תורה

לא תחוש, אומרת היא.

- כך אמרה?

- באזנינו שמענו.

- נקרא לה, ואני בעצמי אישאל את סיה...

ומיד הוסיף:

- ומי שגם בדבר מתוך סניה עצמית... ומי שהצית את. איש הסחלוקת

כניח ושללא לשם שמים... ארור יהי האיש הזה, ולא יראה נחת בבניו ובכנתיו

כל ימי חייו...

ועדה אחזה את העומדים: הקללה שיראו מפניה התמלכה מפיה... עוד

מתחלה נבא להם חלב רע... האברך החצוף, זה שנכנס מתחלת מעשה בעני הקורה,

קבל את ענשו כבר ויצא מדעתו, רחל... . מרה שחורה נפלה עליו, וחדר
נסה לק ספיז...

רי אהרן עמד ופניו פני פת, ברכיו רעוד ושניו צללו...

בתוך כך נפתחה הדלת והרבנית נראתה בפתח.

הוא זיל רמו באצבעו, וכל הנצבים יצאו.

ועברה עוד שעה, ובכיה נשמעה מחדרו זיל, ואחר הבכיה-דממה, ואחרי-כן-

דברי-לחש, מעין בקשת תחנונים... עד שדרכנית יצאה מצד אחד ונכנסה לחדרה.

וסן הצד השני - פתח הוא זיל את הדלת לבית-המדרש ובשר:

- סחר יכתבו את הגט:

לסתרית ישב בית-דין בבית-המדרש, הסופר כתב את הגט, ופניו זיל היו

אתרים לגמרי, העצבות עוד שכנה עליהם, אבל בנן אחר... והרבנית גם כן ישבה

כשהיא שוחקת, לא בכתה ולא דברה כלום; אך כשהוא זיל לקח את הגט בידו

ליהן לה, ופתח: "הרי את מגרשת סמני" - - - התחיל קולו רוער, ועיניו זלזו

דמעות, והרבנית קבלה את הגט והתהילה מתאום מיללת בקול, והיללה היתה כל-כך

נדאה, עד שההסידים התחילו גם הם בוכים.

הגישו לה סים קדים והשיבו את רוהה.

אחרי-כן עמדה ואמרה:

- אני יוצאת מבית בעלי... אתם חשבתם לשנות את המזל... אבל סוסכם

לחתרם... מרחתכם לבטלה. בטוחה אני שלא יצא מזה כלום...

ובאותו היום לקחה עמה חמציה ויצאה מביתו זיל, והלכה לטר מחוץ לעיר

בבית קטן ומיוחד הרחק מבני אדם...

.VI

והימים נתחדשו כקדם. בכל פנות הבית היתה אורה, ובבית-המדרש כל המנוחות

הלקות; האברכים יושבים ולוסדים בהתמדה, והקולות מתנשאים ועולים למעלה למעלה,

והכל כשהיה...

רק הוא זיל לא חזר לכמות שהיה. הוא נשחג, יושב הוא לו בחדרו המיוחד

צלל ברעיוני לבו ואינו יוצא מסתח ביתו.

בין כך - והנה שבת קודש באה. החסידים - דעתם רחבה עליהם: "שלחן"

יערך ברה, תורה ינה, והם מומנים אל השלחן את הכל, מסייעים להגבאים בסדר

השלחנות. והוא זיל יצא מחדרו כשהוא לבוש בנדי משי ופניו אורים, הורים

עד מאד, ועיניו מביטות בנכורה וסחד יחד, והכל משתתקים וטובשים נשימתם מאימה ומחכים.

אחרי הדנים פתח הוא זיל בדברי תורה, וסובבים היו דבריו על פרשת השבוע, על הכתוב „ולא תעלה במעלות על מזבחי... מענין לענין – ננע בסוד זוג ראשון, ובסוד „המגרש – – – מזבח מוריד עליו דמעות... רמו לחורבן בית ראשון, בסוד „במשעיעכם שלחה אמכם... הכל הרנישו שקולו רועד, וסעמים גם נסס ונשתתק לשעה קלה... וכשהסיר כפות ידיו מעל פניו היו עיניו אדומות ופניו להבת שלהבת. כל גופו היה רותח – בחינת אש... והענין הולך ושתעמק, כלו פלאי-פלאים ודיי דוים... מקשר היה את כל הענינים בקשר אחד, ודבריו גם הם כנחלי איש... האברכים עומדים ומנענעים בראשיהם. הוקנים מעמזין את עיניהם מרוב עמקות ומתאנחים אנחת קלות, והלבבות נפעמים, ויראה נעלמה באה ללב. וכמין יתוש מנקר במח: לא ימה עשו, שלא כשורה כלל וכלל...

וכשהוא זיל נמר את דבריו וקולו הקדוש נסס, ואחד מן המגנים נתן קולו בזמר, מיד מלאו האברכים אחריו, וחומר היה הולך ועולה מעלה מעלה, והכל מרנישים: השמחה נוכרת את העצבות, והלבבות מתמלאים חדות. רק הוקנים עדין עומדים שקועים בהרהורים וחוט של צער מהוח על פניהם. הלב ידוה ואין יודע למה...

והשבת עברה, ורוח אחרת היתה ב„חצרי, רזה חיה... אמת שמרנישים, כי עוד איזה דבר חסר כאן, שאין חכל שלם... אבל אין בכך כלום... ורק רי אהרן מתהלך לו בינוש כבוש כלו בתוך צערה, כאילו, חם ושלוש, דעתו נטרפה עליו. הוא שותק ולבבו יכה בקרבו... והיה הדבר לפלא: מה זה היה לו פתאם? ומשערים: אפשר אינו „בכו הבריאות“, אפשר נסל רוחו בקרבו, חרי בת יחידה לו, ולמעלה מעשרים וחמש היא, ואולי עוד יותר מכן... ועדין היא יושבת ומצפה. וכי דבר קמן הוא?

והוא זיל התחיל לעסוק בסנופים, אינו אוכל ואינו שותה אלא כדי להחיות את נפשו, וכל הלילה אין הוא עוצם את עיניו לישון, יושב הוא וסעיין בספר פתוח לפניו וקולו לא ישמע, הולך לו בחדרו אנה ואנה ושותק שתיקה של ענכת-נפש... ורק לסנות ערב, בעת שקיעת החמה, הוא יושב לו אצל חלון הדרו, מעשן את טקמרתו ומביש בעינים קמות כעיני זכוכית למרחק אין סוף, ועל מצחו קמטים רבים ודקים. פהדי-פהדים מרחף סביבו. חסידים יראים לעבור לפניו חלונ... הלב חוסה, הגשש עורנת להתקשרות-ואין מבוא. כמין מחיצה מברלת בינו זיל וכין הבריחה... ובליילה, כשהוא זיל יושב לתקון-חצות, קול דממה וחשאי עולה, כקול יונה בוכיה... והקול-מוען... תובע... בוכה... ולשעמים גם נוער... וצער גדול מרחף בחצרו.

ועוברים כמה שבועות, הוא זיל כבר שקע כולו בכנוסים, אינו מדבר עם איש, אינו מציא דבור קל מפיו, והחסידים התחילו חרדים ודואנים לנפשו זיל. ועוד הפעם מעינים בדבר: מה לעשות?
ורי אהרן מתנונה והולך, ולב החסידים הסה לו, סוף־סוף-עצם מעצמיהם ובשר מבשרם... ופעם אחת בערב ישבו החסידים אצל התנור בבית־המדרש ורי אהרן בא. קראו לו וסנו לו מקום לשבת אצלם, והוא ישב מתוך אנהה. ושואלים אותו:

– אהרן, מה היה לך?
– וסה ראייתם בי? – הוא ענה בשאלה, כאילו אינו יודע דבר.
– להעלים ממנו אה יטנך לא תוכל... הכרת סניך... רוחך רעה תמיד, מה זה היה לך שתאם?
ודוא – נאנח ושחק.
נערו בו:

– האי מאי? המכסה אתה מאתנו מה שבלבך? דאנה בלב איש...
בתוך עמך אתה יושב... והשתיקה למה היא? אדרבה, אמור, דבר, אפשר בדינו לעורך?
ורי אהרן נאנח עוד הפעם:

– הרי רק בשר ודם אנכי... וכלום יודע אני? ... אפשר שמין של מחשבה זרה היה בלבי... אפשר המחתי דברים כלפי כבודו, שיחיה... ומעם הרעומות חיתה בלבי עליו... ובאמת – הרי בת, אישון עיני, אולמי אני עמל וטורת כל ימי? ואמרת אראה נא בטובתה... אוכה לנחת... יצאתי מנבולי ובקשתי יתר סדי... ונחוא! לא הסכים, והיה מה שהיה, יש להוש שמא נגיעה לי בדבר... וחקללה אינה נחנת לי מנוח... והרי בתי היחידה עדין היא יושבת בוגרת בביתי... עזבה היא... והיא עלמה כשרה וטובה... עיניה כלות בבכי... ואני ירא. בי האשם...
דא אנכי מאד...

ועיניו רטבו סדמעות...

והחסידים מנענעים בראשם, לבם לבם לו, והם יושבים ונמלכים בדבר, הה לזה שואל:

- ומה העצה?
- אדרבה, ומה יכולים לעשות
- אהרן, הרי איש תתכולות אתה?
- יש עצה – אומר רי אהרן – וסי יתי ואלהים יצליח את עצתי.
- אמור נא.

– אולי היה הוא זיל מסכים עתה... ואדרכה: דומה שהוונג מן השמים,
ורציה לדבר – – – הרי רואים אתם... ואז היתה הקללה במלה מאליה.

ההסידים קסצו:

– עצה טובה.

– מחשבה נפלאו

– ובלאו הכי – וכי הוא שיחיה יהא שרוי יחידי כל ימיו?

– אבל מי יודע? – נאנה ר' אהרן.

– אם יתרצה הוא שיחיה?

– לחוש מבעי...

– יש בכל זאת לנסות...

– אדרכה – אומר ר' אהרן.

– מהיכא תיתי – – –

ומחכים עוד שבוע, ועוד שבוע, ודוחים את הדבר מיום ליום, עד שנודמנה
להם שעת-הכושר. הדבר היה לפני הפסח. החטה יצאה מגרתיקה, ורוח קל מנשב,
והוא זיל – דעתו ברוחה קצת עליו, והוא יושב לו במנוחה אצל חלון חדרו ומעשן
את סגארטו, ושהוק קל על שפתיו, והחשובים סובבים אותו, מדברים מעניני פסח.
משיחים במילי דעלמא, ומענין לענין – עד שבאו לענין „השרוי בלא אשה“... וקן
אהר – מידידיו של ר' אהרן – מרמו מתוך אנהה.

– אנהה זו מה פרושה? וכי שידוך יש לך בשבילי? – שוחק הוא דל

בדרכו מאז...

– כלום יודע אני?...

– אמר, דבר! בדאי כבר טוכן כידך מה שהוא.

– וכי הרבי אומר להשתדך?

– עודך שואל אם אני חסץ? מה השאלה? פשיפא ופשיפא! – אומר הוא

זיל בדרך הלצה.

-- באמת כך?

– באמת, באמת...

– וכידי-שידוך, ועם בתולה.

– כך? ולמה אתה שותק? אמר, אני שומע.

– פתו של ר' אהרן.

– כך? ... ישן נשן... ומאי? עודנה יושבת?...

– הן.

– תימה, תימה.

- ששמע: מן השמים הוא.
- הדין אתך... בתדאי מן השמים הוא... - שוחק הוא זיל. לאחר כן הוא מתרדר שעה קלה ואומר:
- יהי כן.
- באמת?
- הרי אתה שומע דברים ברורים: יהי כן. אלא תנאי אחד אני מתנה: בלא רעש, בלא מהומה, חוסה - ודי...
- ואימתי יעמידו את החוסה?
- אפילו מחר.
החסידים אינם מאמינים לשמע אהן, אבל הוא זיל דעתו בדוחה עליו, סיפני שמחה נכרים על פניו... הוא שוחק ואומר במירוש:
- ולמחר... יכולים להכין הכל לחוסה...
ועומדים עוד שעה קלה ומשיחים, ער ששקעה החמה, והוא זיל שקע פתאום במחשבות, ופולט מלים:
- לכו לכם! עזבוני לנפשי, יכולים אתם להומין את החוסה למחר...

למחר עמד הוא זיל לחוסה עם בתו של ר' אהרן, ור' אהרן - פניו זדוה, השמחה שודח עליו, ומסניו זיל - לא היתה נכרת לא עצבות ולא שמחה, כאילו אין הדבר גונע לו. הוא יצא אל החצר, עמד תחת החוסה, והכל - כאילו אינו יודע מכל הגעשה אתו. ראו בחוש שנשמתי במקום אהר... וכשנמל את שבעת הקדושין בידי, נשתנו סניו. וכשהתחיל לומר - הרי את מקודשת לי - פניו נתעורר ושפתיו רעדו...

בינתיים וכל החסידים הריעו: מול טוב, מול טוב, ונתנו קולם בשירה והזבילו את ההתן ואת חכלה לחדרם. ומיד ישבו כל הקרואים לסעודת הגשואין, והכל שכחים ומזכירי לב, רועשים ומזמרים, ופתאום - והנה הוא זיל נעלם מן הבית...
ור' אהרן אך הדניש בדבה, ופניו היו כסיד, ברכיו כשלו, וגפל והתעלף.
צעקה נהיתה בבית. הכלה התחילה מיללת בקול רם. עד שהשיבו את רחנה במים קרים.
הוא זיל ישב סגור בחדרה, ישב ועטן את סקמרתו ועיניו - בשמי קורה...

והכל היה ללא תועיל. הוא זיל התפשט את עצמו מן העולם הזה לנמר, וזדה מסגף את עצמו שלא כדרך הטבע. פניו דלו, והקנו היה הולך ומלכך מינו.

ליזם, וכל היזם הוא יושב סגור בחדרו, יוצא הוא רק מדי שבת בשבת, מניד דברי
תורה, וכדבריו היה מסעמע סחר סמיר ונורא... ואחריכך הוא שב לחדרו ולא יותר.
וכתו של ר' אהרן היתה הולכת ומסקה מיום ליום ורוחה נבקה בקרבתה. מניה
הזריקו חללו, והיתה יושבת וכוכיה כל הימים באין הסונות, ועיניה האדימו מבכי
ונעטו חלפות ורכות.

והקללה נתקימה:

ר' אהרן לא ראה נחת בבתי מיהידה...

אוריסת, תרע"ו.

